

BALTIC
dreams
HERITAGE ROUTES

Międzynarodowy projekt

Bałtyckie Trasy Przyrodnicze i Kulturowe. Rozwój Infrastruktury dla Turystyki Zrównoważonej w Regionie Południowego Bałtyku

8

nowych
ekscytujących
tras turystycznych

Projekt realizowany w ramach programu Interreg V-A
Polska - Dania - Niemcy - Litwa - Szwecja (Południowy Bałtyk) 2014-2020
w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego

BALTIC
dreams
HERITAGE ROUTES

Propozycja szlaku

03. Wyprawy do parków krajobrazowych

Główne atrakcje trasy:

Na trasie znalazły się najpiękniejsze miejsca parków narodowych z 4 krajów – w Niemczech są to: Rugia, Kargow i Meklemburgia-Pomorze Przednie; w Szwecji: Simrishamn, Ljungbyhed, Skania i Eriksberg; na Litwie: Płótele, Płungiany, plaża w Palandze, Kłajpeda i Zalew Kuroński, w Polsce: Międzyzdroje, Smołdzino, Przesieki oraz województwo warmińsko-mazurskie. Trasa zaplanowana została zarówno z myślą o rowerzystach (odcinki w Płótelach, Palandze i w Kłajpedzie), o miłośnikach pieszych wycieczek (odcinki w Skanii i Parku Narodowym Jasmund), jak i o pasjonatach obserwowania ptaków i dzikiej zwierzyny. Trasę wzbogacają niezwykle dzieła natury, takie jak wydmy, laguny, malownicze rzeki i jeziora.

Koncepcja trasy: „SPOTKANIE Z NATURĄ”

Oto najlepszy sposób na odkrywanie piękna natury i obcowanie z dziką przyrodą. Trasę zaprojektowano tak, aby można było wyruszyć w nią bez przewodnika i łatwo ją personalizować. Długość trasy dostosować można do ilości wolnego czasu, jednak znajdujące się na niej parki są tak spektakularne, że warto przeznaczyć na ich zwiedzanie tak dużo czasu, jak to tylko możliwe. Ich piękno odkrywać można na wiele sposobów – na rowerze, kajakiem, pieszo lub nawet konno. W wielu parkach warto postawić na zrównoważoną turystykę i spróbować aktywności takich jak obserwowanie ptaków i dzikich zwierząt czy piesze wędrówki. Parki te są domem dla wielu rzadkich gatunków roślin i zwierząt. Niektóre elementy trasy zostały nawet wpisane na Listę Dziedzictwa Światowego UNESCO. Dodatkowo można skorzystać z atrakcji, takich jak muzea czy gospodarstwa agroturystyczne. Po przebyciu trasy można spokojnie powiedzieć: „Byłem na spotkaniu z naturą”...

ŻMUDZKI PARK NARODOWY

LOKALIZACJA

Żmudzki Park Narodowy położony jest na zachodzie Litwy, w regionie płungiańskim, około 70 km od wybrzeża Morza Bałtyckiego. Całkowita powierzchnia parku to 21 754 ha, z czego 10 515 ha (44,6%) stanowią lasy. Współrzędne geograficzne punktu informacyjnego dla zwiedzających to: 56.042586, 21.815143 (WGS).

MALOWNICZY KRAJOBRAZ

Park założony został w 1991 roku w celu ochrony dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, zagwarantowania właściwego wykorzystania i regeneracji zasobów naturalnych oraz stworzenia odpowiednich warunków dla turystyki. Jego centralny punkt stanowi jezioro Płótele – największe i najgłębsze jezioro na całej Żmudzi. Wraz z otaczającym je krajobrazem, półwyspami, wyspami i pięknymi lasami stanowi jedno z piękniejszych miejsc w regionie. Teren urozmaicają rozległe wzgórza sięgające 190 m n.p.m. Żmudzki Park Narodowy może też poszczycić się zbiorem cennych, zabytkowych przedmiotów, z których najstarsze pochodzą nawet z epoki kamienia łupanego, ukazujących bogactwo kultury miejscowej ludności – Żmudzinów. Do dnia dzisiejszego Żmudzini kultywują swoją tradycję, używają dawnego dialektu, a ich tradycyjna architektura zachowała się w niemal doskonałym stanie. Pod ochroną parku znajduje się ponad 200 obiektów uznanych za dziedzictwo kulturowe. Należą do nich kopce, dawne miejsca kultu, cmentarze, osady oraz drewniane kaplice i krzyże żmudzkie. Wywodząca się właśnie ze Żmudzi sztuka rzeźbienia krzyży wpisana została na listę niematerialnego dziedzictwa UNESCO.

DZIKA PRZYRODA

Park porośnięty jest gęsto jodłami i tak zwaną tajgą zachodnią, czyli bujnymi, naturalnymi lasami iglastymi lub mieszanymi, które w całej Europie objęte są ochroną. Wiele rosnących w parku drzew uznane jest za obiekty dziedzictwa przyrodniczego. Wśród nich najbardziej imponujący jest Jesion Czarownicy – najgrubszy jesion na Litwie. Na podmokłych obszarach parku bujnie rozwija się fauna. Chronione gatunki ptaków, takie jak jarząbek, derkacz czy łabędź krzykliwy, składają tam jaja. W parku można również znaleźć skamieniałości roślin z epoki lodowcowej. Teren parku, z wyjątkiem części zamieszkałej i części przeznaczonej do rekreacji, uzyskał status ważnego obszaru ochrony ptaków i siedlisk – Natura 2000. W 2008 r. Żmudzki Park Narodowy i miasteczko Płótele, które znane jest ze świętowania tam dni zapustnych, zostały wybrane najbardziej atrakcyjnym miejscem turystycznym w Europie w konkursie EDEN. W 2013 r. Park został członkiem Europejskiej Karty Zrównoważonej Turystyki na Obszarach Chronionych.

ATRAKCJE

Odwiedzając park, warto wypróbować szlak pieszy w Šeirė (4,1 km) i Paplatelė (2,3 km) lub ścieżkę rowerową wokół jeziora Płótele (24 km). Można też obserwować ptaki z wież widokowych, pływać jachtem, łódką lub rowerem wodnym, uprawiać windsurfing, czy też wybrać inne aktywności, takie jak nurkowanie, wędkarstwo, pływanie lub biwakowanie. Z wieży widokowej Siberija, rozpościera się piękny widok na okolice miasteczka Beržoras, między innymi na bagna Siberija i Jezioro Płótele.

Zwiedzanie muzeum: 1. Wystawa poświęcona Zimnej Wojnie. Jedyna taka w całej Europie. Znajduje się w dawnym sowieckim kompleksie wojskowym, zbudowanym niegdyś do wystrzeliwania rakiet batalistycznych. 2. Wystawy Żmudzkiego Parku Narodowego i tradycji obchodów dni zapustnych, dzięki którym odwiedzający mogą poznać etnografię tego regionu. W centrum rzemieślnictwa odwiedzający mogą skosztować tradycyjnych dań żmudzkich i wziąć udział w warsztatach edukacyjnych. Warto zwiedzić też Kalwarię Żmudzką, która jest jednym z najczęściej odwiedzanych obiektów sakralnych na Litwie. Miejsce to odwiedził niegdyś papież Jan Paweł II.

Wirtualny Park Płungiany

Jest to program edukacyjny i strona internetowa dostosowana do urządzeń mobilnych. Dzięki niej można wybrać się na wirtualny spacer po parku Płungiany, pełnym niezwykłych, zapomnianych legend. Podczas tej interaktywnej wycieczki poznasz dzieje hrabiów Zubów i książąt Ogińskich, a także odkryjesz dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze Płungian. Spacerując alejkami wytyczonymi i pielęgnowanymi przez arystokratów tamtych czasów, napotkasz nie tylko ciekawe gatunki drzew i roślin, ale także ponad 50 gatunków ptaków i innych zwierząt. Do wyboru są trzy wycieczki tematyczne – jedna poświęcona roślinności, druga zwierzętom i trzecia przedstawiająca obiekty kulturalne. Dzięki połączeniu realistycznej grafiki i dźwięku poczujesz się, jakbyś naprawdę przechadzał się po tym niezwykłym miasteczku.

ATRAKCJE

Rekomendacje dla turystów:

- 1) Warto zwiedzić pałac Ogińskich w Płungianach i jego imponujący ogród. Jest to jeden z najpiękniejszych zespołów pałacowych na Litwie, często nazywany Żmudzkiem Wersalem. Główne obiekty: pałac Ogińskich, w którym znajduje się obecnie Muzeum Sztuki Żmudzkiej; oranżeria z wieżą zegarową, przypominająca małą wersję Palazzo Vecchio we Florencji; bramy parkowe i wiele innych.
- 2) Ciekawym miejscem jest też kopiec i wioska Gandinga. Na kopcu Gandinga stał niegdyś zamek, który pełnił ważną rolę obronną w walkach z krzyżowcami w XIII wieku.
- 3) Odwiedź dom pamięci Žemaitė – litewskiej pisarki i działaczki. W wiejskiej posiadłości, gdzie wychowała się artystka, obejrzyć można wystawę upamiętniającą jej życie i twórczość.
- 4) Spływ kajakowy rzeką Minia. Turyści zwiedzić mogą miasto Telsze, nieopodal którego rzeka Minia ma swoje źródła. Warto odwiedzić też leżące niedaleko rzeki wzgórze Lopaičiai, gdzie zaobserwować można ułożone w charakterystyczny sposób wielkie głazy. Miejsce to należy do całego kompleksu starożytnych miejsc kultu.

TRASA ROWEROWA PALANGA-KŁAJPEDA

LOKALIZACJA

Palanga znajduje się w północnej części litewskiego wybrzeża Bałtyku, 320 km od Wilna, 280 km od Rygi i 170 km od Kaliningradu. Trasa z Palangi do Kłajpedy ma niecałe 30 km i prowadzi wzdłuż wybrzeża. Droga z Gdańska do Palangi okrążająca Obwód Kaliningradzki ma 620 km długości, ale najkrótsza droga między tymi miastami ma zaledwie 330 km (obejmuje podróż promem na Mierzeję Kurońską i 2 przejścia graniczne poza Unią Europejską). Kłajpeda ma dwa najpopularniejsze połączenia promowe: Kilonia – Kłajpeda (z Niemiec) i Karlshamn – Kłajpeda (ze Szwecji). Palanga ma też własne regionalne lotnisko. Położenie geograficzne Palangi to: 55° 55'N 21° 04'E.

REGION PALANGA-KŁAJPEDA

Wycieczka rowerowa rozpoczyna się w północnej Palandze i wiedzie przez miasto i parki. Następnie kieruje się na południe do wioski Vydmantai, skąd rozpościera się widok na elektrownię wiatrową. Dalej trasa prowadzi przez lasy sosnowe, mija dawną stację ratowniczą w Nemirseta, Jezioro Plaze i wioskę rybacką Karkle. Pomiędzy wioskami Karkle i Giruliai wznosi się klif, którego wysokość to aż jeden kilometr. Jego najwyższy punkt nosi nazwę Czapka Holendra. Ścieżka wiedzie głównie przez nadmorski park regionalny o stosunkowo niewielkiej różnorodności krajobrazu. Zbliżając się do Kłajpedy, rowerzyści mogą skorzystać z licznych tras rowerowych prowadzących przez miasto i zakończyć podróż w porcie morskim lub historycznym centrum. Kłajpeda to trzecie co do wielkości miasto Litwy, historyczny port morski i kurort.

ATRAKCJE

Palanga i Kłajpeda to popularne nadmorskie miasta, położone niedaleko siebie, lecz wyraźnie od siebie różne. Główne atrakcje Palangi to: molo, długie i szerokie piaszczyste plaże, liczne fontanny, wspaniałe restauracje, wydarzenia kulturalne, a także ciekawe muzea (np. Muzeum Psów, Muzeum Iluzji). To małe miasteczko wypoczynkowe ma relaksujący klimat, ale w sezonie (od lipca do sierpnia) może być dość tłoczne. Kłajpeda to hanzeatyckie miasto z dużym portem, wieloma uniwersytetami i typowymi atrakcjami dużych miast, takimi jak muzea, centra kultury itp. W pobliżu znajduje się Park Narodowy Mierzei Kurońskiej z ogromnymi wydłami i pięknymi rozległymi plażami. W lasach mierzei turyści mogą obserwować ptaki i inne dzikie zwierzęta, takie jak jelenie.

Będąc w Palandze warto też odwiedzić park botaniczny wokół Góry Biruty oraz Muzeum Bursztynu posiadające jedną z największych kolekcji inkluzji i kawałków bursztynu na świecie (łącznie około 30 tysięcy eksponatów). Do atrakcji Kłajpedy należą: nabrzeże Danės, gdzie zobaczyć można żaglowiec Meridianas, akwarium Litewskiego Muzeum Morza, Muzeum Zamkowe i wiele innych. Warto zwiedzić Stare Miasto w Kłajpedzie z Placem Teatralnym i posągiem Anusi z Tharau oraz inne stare ulice i budynki, w tym ulicę Linden z zabytkowym budynkiem poczty.

PARK NARODOWY MIERZEI KUROŃSKIEJ

LOKALIZACJA

Mierzeja Kurońska położona jest na południu litewskiego wybrzeża Bałtyku. Siedziba Parku Narodowego Mierzei Kurońskiej znajduje się w mieście Nerynga, 30 km od Kłajpedy. Aby znaleźć się na terenie parku, wystarczy przepłynąć się promem z Kłajpedy. Kłajpeda ma też dwa zagraniczne połączenia promowe: Kłajpeda – Kłajpeda (z Niemiec) i Karlshamn – Kłajpeda (ze Szwecji). W Palandze znajduje się lotnisko regionalne. Współrzędne geograficzne Neryngi to: 55°22'N 21°04'E.

MALOWNICZY KRAJOBRAZ

Park obejmuje 97 km wybrzeża Morza Bałtyckiego i założony został w 1991 r. W 2000 r. Mierzeja Kurońska została wpisana na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Należy też do obszarów objętych ochroną przyrody Natura 2000 oraz jest monitorowana przez Komisję Ochrony Środowiska Morskiego Bałtyku. Najistotniejszym elementem krajobrazu parku są wydmy. Można tu zaobserwować wszystkie ich typy i etapy formowania – embrionalne wydmy ruchome, odwapnione wydmy stałe, wydmy zalesione oraz wydmy białe i szare, które słyną z wyjątkowego piękna. Każdego roku miliony ptaków przelatują przez ten obszar, gdyż przebiega tędy szlak migracyjny z Morza Bałtyckiego do Morza Białego. Wybrzeże Zalewu Mierzei Kurońskiej i fragment wybrzeża Morza Bałtyckiego należące do parku są schronieniem dla wielu wędrownych i zimujących ptaków wodnych. Występują tu też duże koncentracje migrujących wróblowatych i ptaków drapieżnych. Ten obszar słynie też z największej kolonii lęgowej kormoranów na Litwie. To prawdziwy raj dla obserwatorów ptaków. Mierzeja Kurońska to również niezwykle bogate dziedzictwo kulturowe, na które składają się osady rybackie, wartościowe zarówno z historycznego, jak i estetycznego punktu widzenia. Na miejscu zaspanych niegdyś przez ruchome wydmy wioski dokonuje się wielu odkryć archeologicznych.

ATRAKCJE

Najpiękniejszym miastem mierzei jest Nida – malownicza miejscowość rybacka z małymi, pomalowanymi na niebiesko domkami, historycznym cmentarzem z drewnianymi krzyżami, Górą Czarownic i muzeum parkowym. Park Narodowy Mierzei Kurońskiej oferuje wiele atrakcji, w tym piesze wędrówki wytyczonymi szlakami i spacer edukacyjny po cennych pod względem ekologicznym obszarach rezerwatów przyrody Grobštas i Nagliai. To wyjątkowe miejsce, które pozwala odwiedzającym odkrywać przyrodę, kulturę i tradycje tego regionu w aktywnej i przyjaznej dla środowiska sposób. Park słynie z jednych z najwyższych w regionie Morza Bałtyckiego ruchomych wydm, liczących średnio 35 m wysokości. Najwyższa z nich (52 m) nosi nazwę Parnidis i znajduje się w pobliżu miejscowości Nida. Mierzeja Kurońska to idealne miejsce na zrównoważoną turystykę, wypoczynek na łonie natury, a także kulturę ekspresję. Można tu spróbować tradycyjnych potraw rybnych, pływać żaglówką lub kajakiem oraz wybrać się na wycieczkę rowerową lub pieszą po mierzei. Warto odwiedzić też: Muzeum Morskie i Delfinarium, wystawę Parku Narodowego Mierzei Kurońskiej, Muzeum Historyczne Neringi, galerię bursztynu i galerię wiatrowskazów, Muzeum Pamięci Thoma Manna i Etnograficzne Muzeum Rybackie. Na dzieci czeka ścieżka edukacyjna poznawcza „Tajemnica Natury” i Góra Czarownic.

PARK NARODOWY ERIKSBERG

LOKALIZACJA

Trensum, Gmina Karlshamn 374 96, Szwecja.

MALOWNICZY KRAJOBRAZ

Mający ponad 900 hektarów Eriksberg jest jednym z największych zamkniętych obszarów naturalnych w północnej Europie oraz największym parkiem safari i zamkniętym rezerwatem w regionie skandynawskim. W 1938 roku park Eriksberg został kupiony przez znanego reżysera filmów przyrodniczych i pisarza Bengta Berga. Teren został wtedy ogrodzony na potrzeby badań nad jeleniami. Na terenie rezerwatu znajdują się historyczne budynki wzniesione pięć wieków temu. Odwiedzający mogą wybrać się na safari i zobaczyć dzikie zwierzęta w ich naturalnym środowisku. Swobodnie poruszają się tu jelenie, daniela, żubry, dziki i muflony. Trasa safari ma około 10 km i prowadzi przez malowniczy, skalisty teren, gęsto porośnięty lasami dębowymi, bukowymi i sosnowymi. Goście mogą pokonać ją własnymi samochodami. Występuje tu wiele gatunków ptaków oraz jedna z największych na świecie populacji chronionej czerwonej lilii wodnej. Park oferuje też wiele innych atrakcji, takich jak: wędkowanie, wspinaczkę kajakarstwo czy relaks w jacuzzi. Na miłośników przyrody czekają piesze wycieczki z przewodnikiem, podczas których podąża się śladami żubrów i można przyjrzeć się im z bliska.

ATRAKCJE

Odwiedzając park Eriksberg, warto też zaplanować zwiedzanie pobliskiego miasta Ronneby i jego parków: Brunnsparken, Rådhusparken i Tingshusparken. To dzięki urokowi tych parków Ronneby nazywane jest „ogrodem Szwecji”. W 2005 r. park Brunnsparken został uznany za najpiękniejszy park w Szwecji, a w 2006 r. zyskał miano czwartego najpiękniejszego parku w Europie. W centrum miasta Ronneby, w słynącej z bogatego życia kulturalnego dzielnicy Bergslagen, możemy podziwiać budynek Kościoła Świętego Krzyża wraz z jego pięknym otoczeniem. Malowniczych widoków dostarcza rejs łodzią na archipelag Ronneby. Na wyspach i wysepkach nie brakuje piaszczystych plaż oraz klifów, które są idealnym miejscem na piknik. Na zachód od parku Eriksberg leży miasteczko Karlshamn, które przyciąga turystów łówiskami łosia na rzece Mörrumsån, widowiskowym skalistym wybrzeżem, archipelagiem Hällaryd i pięknymi lasami. Ciekawym miejscem do zwiedzenia jest cytadela Karlshamns (zwana także Frisholmen) – twierdza położona na wyspie tuż przy wejściu do portu Karlshamn, ze starymi fortyfikacjami i wyjątkową atmosferą, a także Centrum Nauki Kreativum.

PARK NARODOWY STENSHUVUD

LOKALIZACJA

Powierzchnia parku wynosi około 3,9 km², z czego 80 hektarów stanowi morze. Park Narodowy Stenshuvud leży w południowo-wschodniej części Kivik w gminie Simrishamn, w regionie Skania, około 15 km na północ od miejscowości Simrishamn. Tuż przy wybrzeżu Morza Bałtyckiego wznosi się wzgórze Stenshuvud, mające 97 m wysokości.

MALOWNICZY KRAJOBRAZ

Park Narodowy Stenshuvud został utworzony w 1986 roku, aby chronić piękne wybrzeże i wzgórze Stenshuvud. Wzgórze to ma trzy szczyty, z których najwyższy, północny, wznosi się na 97 metrów nad poziomem morza. Obszar parku w dużym stopniu porośnięty jest lasem, głównie grabowym. Rosnące tam starsze drzewa z szerokimi koronami, takie jak buk i dąb, pochodzą z czasów, gdy były tam pastwiska. Obecnie lokalnej społeczności ponownie umożliwiono wypas zwierząt gospodarskich na terenie parku. Odwiedzających oczarowuje zróżnicowany krajobraz parku. Znajdziemy tam piaszczyste wrzosowiska, łąki, skaliste wybrzeże i piękne piaszczyste plaże. U podnóża wzgórza rozciągają się torfowisko i mokradła porośnięte olchą. Występowanie wielu różnych biotopów oraz łagodny klimat przyczyniają się do dużej różnorodności flory i fauny. Znajdziemy tu rzadkie gatunki roślin, takie jak: pragnia, zanokcica ciemna, goździk piaskowy, sasanka i kocanki. W parku żyją też między innymi: orzesznica leszczynowa, wilga, rzekotka drzewna i żaba zwinka. Szczególnie ciekawym biotypem jest wrzosowisko, gdzie gleba składa się tylko z piasku. Latem we wrzosach wykluwają się rzadkie ptaki – świergotki polne. Znajdująca się na terenie parku plaża nazywana jest najbardziej egzotyczną plażą Skanii. Drobny piasek i płytka woda sprawiają, że miejsce to jest często wybierane przez rodziny, jednak ze względu na silne prądy, podczas kąpieli należy zachować rozwagę. Warto wspiąć się na wzgórze Stenshuvud, skąd rozpościera się piękny widok na wybrzeże i morze. Przy wejściach można pobrać broszurę i mapę parku oraz zapoznać się z tablicą informacyjną. Funkcjonuje też centrum dla zwiedzających Stenshuvud Naturum, gdzie na turystów czekają ciekawe wystawy, a doświadczony personel chętnie udziela informacji o parku. Można też zarezerwować wycieczkę z przewodnikiem.

ATRAKCJE

- 1) Wędrówki i spacer. Zwiedzanie Parku Narodowego Stenshuvud ułatwiają starannie oznaczone szlaki turystyczne. Odwiedzający mogą wybrać: a) szlak niebieski – około 1 km, 30 min; b) szlak czerwony – 2 km, 1 h; c) szlak żółty – 4 km, 1 h 30 min; d) szlak pomarańczowy 0,5 km, około 15 min; e) szlak fioletowy – 3 km, 1 h lub Szlak Skåneleden (szlak ten prowadzi przez park od miejscowości Kivik na północy do miejscowości Simrishamn na południu).
- 2) Widok ze wzgórza (97 m). Trasa na szczyt ma około 1 km i wiedzie przez bujny las grabowo-dębowy, którego ściółka wiosną usłana jest zawilcami. Trasa prowadzi do trzech punktów widokowych. Warto wspiąć się na każdy z nich, aby móc podziwiać wybrzeże z różnych perspektyw.
- 3) Zwiedzanie fabryki cydru Kiviks Musteri. Po sadach, ogrodach i centrum poświęconym uprawie jabłek „Äpplets Hus” odwiedzających oprowadza przewodnik.
- 4) Zwiedzanie tajemniczego miejsca – stanowiska archeologicznego Kiviksgraven.
- 5) Zwiedzanie portu Vitemölla.

PARK NARODOWY SÖDERÅSEN

LOKALIZACJA

Park Narodowy Söderåsen leży na terenie gmin: Klippan i Svalöv w regionie Skania, 40 kilometrów na wschód od Helsingborga.

MALOWNICZY KRAJOBRAZ

Park Narodowy Söderåsen został utworzony w 2001 roku i obejmuje 1 625 hektarów. Jest to obszar o zróżnicowanym krajobrazie, z bujnymi, liściastymi lasami, rozległymi gołoborzami, wysokimi klifami, licznymi strumieniami i malowniczymi widokami. Wizytówką parku jest długa, głęboka dolina szczelinowa Skärälid. W jej dole płynie rzeka Skärån otoczona widowiskowymi, pionowymi klifami. Innymi wartymi zobaczenia miejscami są: punkty widokowe Kopparhatten, Hjortsprånget i Lierna wzdłuż doliny Skärälidsdalen oraz jezioro Odensjön w dolinie Nackarpsdalen. Nad jeziorem nie brakuje miejsc do grillowania. Ruszty i drewno dostępne są w Röståndze i w schroniskach Liagården i Dahlbergs. W parku dla turystów przygotowano starannie oznaczone szlaki, mapy i broszury, a także wycieczki z przewodnikiem i wystawy. Podczas wędrówki po parku można natknąć się na daniele, borsuki, tchórze, gronostaje, dziki czy nietoperze. Na tym obszarze lęgnie się też wiele gatunków ptaków, jak gołąb siniak, grubodziób, raniuszek, pliszka górską, dzięciołek, trzmiełojad i jastrząb. Władze parku pracują nad utworzeniem specjalnych pomieszczeń i przestrzeni dla orłów. Jednak najcenniejsze z występujących w parku gatunków zwierząt należą do grupy owadów. Są to chrząszcze z rodziny kózkowatych i czarnuchowatych oraz ćmy z rodziny molowatych i sówkowatych.

ATRAKcje

- 1) Wędrówki i spacer. Wycieczki przyrodnicze z przewodnikiem z elementami historii, kultury i świadomości ekologicznej.
- 2) Wędrówka jednym z oznakowanych szlaków turystycznych w Skärälid lub Röståndze.
- 3) Jazda konna i jazda na rowerze. Na wyznaczonych drogach i ścieżkach turyści mogą jeździć konno i na rowerze.
- 4) Pływanie i wędkowanie w jeziorze Odensjön w Röståndze.

TRASA TURYSTYCZNA W SKANII

LOKALIZACJA

Skania to najbardziej wysunięty na południe region Szwecji, odpowiadający w dużym stopniu położeniu tradycyjnej prowincji Skania. Graniczy z regionami Halland, Kronoberg i Blekinge, a także łączy się z Danią mostem Oresund. Siedzibą gubernatora Skanii jest miasto Malmö, zaś siedzibą Rady Regionalnej Skanii jest miasto Kristianstad. Współrzędne: 55°59'43" N 13°26'3" E.

MALOWNICZY KRAJOBRAZ

Piękno Skanii odkrywać można dzięki około 148 szlakom turystycznym. Jednym z nich jest długodystansowy pieszy szlak Skåneleden. Jest to starannie przygotowana i oznaczona trasa o długości aż 1 250 kilometrów, która wiedzie przez cały region Skanii. Szlak podzielony został na 5 oddzielnych ścieżek, składających się ze 105 odcinków, z których część łączy się ze sobą w okrężne trasy tak, aby łatwo było zaplanować dzienne wędrówki. Cały szlak jest oznaczony pomarańczowymi znakami, aby ułatwić turystom nawigację. Fragmenty trasy biegną wzdłuż wybrzeży, skąd rozpościera się piękny widok na otwarte morze, kontrastujące ze skalistymi brzegami i piaszczystymi plażami. W innych miejscach szlak wiedzie po zboczach wzgórz środkowej Skanii, pośród bujnych, zielonych lasów bukowych, licznych formacji skalnych oraz obfitej flory i fauny. Wędrując lasami wokół zamku Hovdala nad jeziorem Finjasjön, na południe od Hässleholm można odnieść wrażenie, że cofnęło się w czasie do pradawnej puszczy. Planując swoją trasę warto umieścić na niej jedno z jezior w północno-wschodniej Skanii. Otoczone ciemnymi, dziewiczymi lasami, są idealnym miejscem na wypoczynek dla osób szukających spokoju i odosobnienia. Warto też wspiąć się na grzbiet wzgórza Romeleåsen, które uformowało się 150 milionów lat temu i wznosi się na 200 metrów. Prowadzi tam kilka różnych ścieżek. Podążając trasą mija się Romeleklint – drugi najwyższy punkt grzbietu oraz odsłonięty skalisty obszar Järnhatten. Romeleåsen jest domem dla wielu gatunków zwierząt, takich jak daniele i jelenie szlachetne. Na swojej trasie nie można również pominąć Kullatorpet – dobrze zachowanego XIX-wiecznego gospodarstwa, które jest otwarte dla zwiedzających w niektóre weekendy i święta.

ATRAKCJE

Pływanie kajakiem lub kanadyjką. Otoczony z trzech stron Morzem Bałtyckim, usiany jeziorami i poprzecinany meandrującymi potokami, region Skania jest popularnym miejscem wśród kajakarzy. Ci, którzy poszukują cichego, magicznego odludzia, kierują się na północ regionu. Inni kajakiem eksplorują wąskie kanały największego miasta Skanii – Malmö.

Obserwowanie ptaków. Różnorodność ptaków zamieszkujących Skanię jest zdumiewająca. Przebiega tędy najważniejsza europejska trasa ptasich migracji. W okresie migracji z łatwością zaobserwować można tu orły i żurawie.

Odkrywanie Skanii na rowerze. Długie i kręte wiejskie drogi i zapierające dech w piersiach widoki to prawdziwy raj dla rowerzystów. Wybór ścieżek rowerowych w Skanii jest szeroki. Najpopularniejszą spośród nich jest Kattegattleden – najstarsza trasa rowerowa w Szwecji. Kattegattleden biegnie wzdłuż zachodniego wybrzeża, od Helsingborga, jednego z najstarszych i największych miast Skanii, aż do Goteborga, drugiego co do wielkości miasta Szwecji. Na prawie 400 kilometrach szlaku można rozkoszować się wspaniałym widokiem na skaliste wybrzeża, piaszczyste plaże i malownicze wioski. Większość trasy jest wolna od samochodów. Po drodze koniecznie odwiedzić trzeba rezerwat przyrody Kullaberg, zamek Sofiero i park rozrywki Upzone. Wzdłuż trasy nie brakuje też kawiarni, restauracji i opcji zakwaterowania. Na turystów czekają nie tylko pensjonaty i hotele, ale też campingi. Sydostleden – szlak południowo-wschodni.

JASMUND NATIONAL PARK

LOKALIZACJA

Park znajduje się na wyspie Rugia w Meklemburgii-Pomorzu Przednim w Niemczech i obejmuje dość mały obszar – 31 km².

MALOWNICZY KRAJOBRAZ

Park Narodowy Jasmund słynie z wielkich kredowych klifów, które stanowią 12 km wybrzeża i sięgają ponad 100 m n.p.m. Biel klifów wyróżnia się na tle niebieskiego Bałtyku i zieleni starożytnych lasów bukowych. Taka sceneria wita turystów przypluwających promem ze Szwecji do Niemiec i jest często ich pierwszym wrażeniem o Europie Środkowej. Najbardziej charakterystyczną skałą kredową jest tak zwany Königsstuhl (niem. = „Królewskie krzesło”) o wysokości 117 metrów n.p.m. Kredowe wybrzeże Rugii jest kolebką niemieckiej turystyki. Pod koniec XVIII wieku wyjątkowe piękno tych terenów odkryli jako pierwsi malarze, wkrótce potem – pisarze, naukowcy i członkowie rodziny królewskiej. W ten sposób stały się popularnym miejscem wypoczynku. Aby chronić ten unikalny krajobraz już w 1929 roku założono tu rezerwat przyrody. W 1990 r., na kilka dni przed zjednoczeniem Niemiec, rezerwat został powiększony i przekształcony w park narodowy. Dziś oprócz klifów jego teren obejmuje też lasy bukowe, źródła, strumienie i torfowiska, a także 500-metrowy pas Morza Bałtyckiego. Mając powierzchnię zaledwie 31 km² jest najmniejszym parkiem narodowym w Niemczech. Chętnie odwiedzany przez turystów miejscem jest też Centrum Parku Narodowego Königsstuhl – jedno z najpopularniejszych centrów parków narodowych w Niemczech. W 2011 r. leżące na terenie Parku Narodowego Jasmund starożytne lasy bukowe, jako przedłużenie pierwotnych lasów bukowych Karpat, zostały wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Niemal 500 ha obszaru parku weszło w skład kompleksu chronionych lasów pierwotnych znajdujących się na obszarach trzech państw. Ze względu na szczególne warunki geologiczne Park Jasmund jest domem dla wielu rzadkich gatunków roślin i zwierząt. W lasach Stubnitz, za klifami, znajduje się wiele wypełnionych wodą dolin i zagłębień, z których większość powstała w związku z występowaniem na tym obszarze lodu martwego. Występuje tu ciekawa, zróżnicowana roślinność, np. olsza czarna, dzika jabłoń, jarzab brekinia, cis i storczyki (np. obuwik). Można tu spotkać ptaki, takie jak: bielik, zimorodek, oknówka i sokół wędrowny.

ATRAKCJE

- 1) Odwiedź Centrum Parku Narodowego Königsstuhl. Przygotowana dla turystów wystawa o powierzchni 2 000 m² wewnątrz budynku oraz 28 000 m² na świeżym powietrzu pozwoli Ci odkryć prawdziwe piękno przyrody Parku Jasmund.
- 2) Odwiedź punkt widokowy na skale Königsstuhl – 118 metrów nad poziomem Morza Bałtyckiego.
- 3) Odwiedź Dinosaur Land.
- 4) Odwiedź Centrum Natury na Rugii z olbrzymią wieżą, z której można podziwiać niezwykle krajobraz.
- 5) Odwiedź muzea Rugii: muzeum łodzi podwodnych i muzeum samochodów klasycznych – Oldtimer Museum Rugen.

PARK NARODOWY MIERZEI POMORZA PRZEDNIEGO

LOKALIZACJA

Park położony jest na wybrzeżu Morza Bałtyckiego, w Meklemburgii-Pomorzu Przednim, w północno-wschodniej części Niemiec i ma powierzchnię 805 km².

MALOWNICZY KRAJOBRAZ

Park Narodowy Mierzei Pomorza Przedniego jest największym obszarem chronionej przyrody na wybrzeżu Bałtyku. Krajobraz klifów i wydmy, mierzei i lagun rozciągający się od półwyspu Darss-Zingst aż do zachodniego wybrzeża wyspy Rugii, stanowi idealne miejsce dla miłośników plaż i lasów. Niemiecka nazwa parku (Nationalpark Vorpommersche Boddenlandschaft) pochodzi od słowa „bodden”, oznaczającego płytką zatokę, odciętą od morza, o wodach będących mieszaniną wody słonej i słodkiej. Takimi właśnie zatokami usiane jest tu wybrzeże. Warto więc wybrać się na rejs statkiem wzdłuż linii brzegowej, aby w pełni ujrzeć jej krasę. Niezwykły krajobraz wybrzeża i lasów parku odkrywać można podczas wycieczek z przewodnikami i samodzielnymi. Swoim dziewiczym pięknem turystów przyciąga las Osterwald na półwyspie Zingst i las Darss – największy spójny obszar leśny w parku. Jesienią w parku zatrzymują się przelatujące na południe Żurawie, zaś przez cały rok żyją tu 163 gatunki ptaków. W Morzu Bałtyckim, przy wybrzeżach parku żyją także foki i morswiny. Najlepsze punkty widokowe znajdują się na wzgórzach – w Pramort (Zingst) i Hohe Dune (koło Rostocku).

ATRAKcje

Atrakcje regionu to między innymi: dawna kolonia artystów Ahrenshoop, latarnia i muzeum morskie Darsser Ort, centrum parku narodowego na wyspie Hiddensee – największej wyspie w parku – oraz oceanarium i muzeum morza w Stralsund. Warte zobaczenia są również wrzosowiska na wydmach i obszar Dornbusch z malowniczym przylądkiem. Park i jego okolica mają też do zaoferowania cenne zabytki, takie jak ratusz w Stralsundzie – piękna ceglana gotycka budowla z 1278 roku, która jako siedziba ratusza funkcjonuje do dziś. Przechadzając się jej arkadowymi podcieniami można poczuć dawną potęgę tego ważnego miasta portowego. Ciekawym miejscem jest również muzeum leśnictwa i łowiectwa Ferdinanda von Raesfelda.

PARK NARODOWY MÜRITZ

LOKALIZACJA

Park położony jest mniej więcej pośrodku między Berlinem a Rostockiem, na południu kraju związkowego Niemiec Meklemburgia-Pomorze Przednie. Całkowita powierzchnia parku wynosi 318 km².

MALOWNICZY KRAJOBRAZ

Założony w 1990 roku Park Narodowy Müritz to prawdziwa kraina tysiąca jezior. Podzielony jest na dwa odrębne obszary: Müritz i Serrahn. Pierwszy z nich rozciąga się od wschodniego brzegu jeziora Müritz do miasta Neustrelitz. Drugi, mniejszy obszar leży na wschód od Neustrelitz. Krajobraz parku wyróżnia występowanie moreny czołowej i sandru. 65% obszaru parku stanowią lasy, a 12% – jeziora. Reszta to mokradła i łąki. W Parku Narodowym Müritz znajduje się około 100 jezior, w tym jezioro Bullowsee i wiele mniejszych akwenów wodnych, potoków i kanałów. Na obszarze Müritz, w pobliżu granicy zlewiska Bałtyku i Morza Północnego, swoje źródła ma rzeka Hawela. Między setkami malowniczych jezior, przez stare lasy bukowe i rozległe bagna prowadzi 660-kilometrowa sieć szlaków turystycznych. Wyjątkowość lasów tego obszaru została wyróżniona w czerwcu 2011 r., kiedy zostały one wpisane na listę Światowego Dziedzictwa Naturalnego UNESCO. Można tu spotkać zwierzęta, takie jak jeleń szlachetny, żuraw, bielik czy rybołów. Żyją tu też: bąk, trzcinniczek, krwawodziób, kwokacz, bocian czarny, żuraw, cyraneczka, cyranka i biegus malutki. Warto wybrać się na wycieczkę na rozległe łąki w pobliżu Mueritzhof. Odpowiedzialne wypasanie bydła i owiec pozwoliło zachować zagrożone gatunki roślin, takie jak storczyk, goryczka i mydlnica.

ATRAKcje

Dzięki dobrze przygotowanej infrastrukturze, park i jego okolice świetnie zwiedza się na rowerze lub podczas prowadzonych przez pracowników parku spacerów edukacyjnych. Możliwość jest jednak o wiele więcej. Z łatwością można tu wypożyczyć kajaki lub łodzie i poznać niezwykłą przyrodę tego regionu z zupełnie innej perspektywy. Dostępne są nawet łodzie rekreacyjne, które są w stanie pomieścić na pokładzie rowery. Za trasę wycieczki kajakowej warto obrać rzekę Hawelę i okrężny szlak wodny „Alte Fahrt”. Odwiedzając Park Narodowy Müritz, nie można pominąć miasta uzdrowskiego Waren. Niezwykły klimat tego

miasteczka można chłonać spacerując po starym mieście lub udając się w rejs statkiem po jeziorze Müritz. W pobliskim Ankershagen znajdziemy muzeum słynnego archeologa Heinricha Schliemanna, poświęcone jego życiu i dokonaniom.

WOLIŃSKI PARK NARODOWY

LOKALIZACJA

Woliński Park Narodowy położony jest w północno-zachodniej części Polski (województwo zachodniopomorskie) na wyspie Wolin, która leży pomiędzy Zatoką Pomorską a Zalewem Szczecińskim, w pobliżu granicy polsko-niemieckiej. Współrzędne geograficzne parku to: 53°57'15" N 14°29'20"E.

MALOWNICZY KRAJOBRAZ

Założony w 1960 roku, Woliński Park Narodowy był pierwszym morskim parkiem w Polsce. Obecnie jego łączna powierzchnia wynosi 10 937 ha. Krajobraz tego obszaru słynie z wysokich klifów, licznych jezior (Czajcze, Domysławskie, Warnowskie) i ciekawej rzeźby terenu. Porośnięte gęstym lasem wzgórza Wolińskiego Parku Narodowego sięgają ponad stu metrów, a najwyższe z nich (116 metrów n.p.m.) nosi nazwę Grzywacz. Znajduje się tu najwyższy klif w Polsce (95 metrów) – Gosań, który jest też wspaniałym punktem widokowym. Wybrzeże Morza Bałtyckiego oferuje czyste, szerokie, piaszczyste plaże i kąpieliska. Najstynniejsze kąpielisko znajduje się w miasteczku uzdrowskim Międzyzdroje. W parku nie brakuje ścieżek rowerowych. Podczas przejażdżki zaobserwować można wiele ciekawych gatunków ptaków, których w parku żyje ponad 200 (wodniczka, biegus zmienny, bielik i muchołówka mała). Park jest częścią Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000.

ATRAKcje

Woliński Park Narodowy słynie z pięknych szlaków turystycznych. Szlak czerwony prowadzi nad jedno z najpiękniejszych jezior wyspy – jezioro Czajcze, które kształtem przypomina podkowę. Wędrując szlakiem niebieskim, trafimy nad inne, często odwiedzane przez turystów jezioro – Jezioro Turkusowe, leżące w samym środku parku. Jego nazwa pochodzi od wyjątkowego koloru wody. Piesze wędrowki są najlepszym sposobem na odkrywanie tutejszej przyrody. Biegące przez park piesze szlaki turystyczne mają łącznie ponad 50 kilometrów długości. Warto odwiedzić też Zagrodę Pokazową Żubrów, a także punkty widokowe Zielonka, Gosań i Kawcza Góra. Dużą popularnością cieszy się Centrum Słowian i Wikingów – skansen będący rekonstrukcją wczesnośredniowiecznego Wolina. Na przełomie lipca i sierpnia odbywa się tu słynny w całej Europie festiwal odtwórców historii, podczas którego zobaczyć można inscenizacje średniowiecznych bitew, wziąć udział w warsztatach rzemiosła i posłuchać średniowiecznej muzyki. Cały skansen zamienia się w tętniącą życiem średniowieczną osadę.

DRAWIEŃSKI PARK NARODOWY

LOKALIZACJA

Park położony jest w północno-zachodniej części Polski, w miejscu, gdzie graniczą ze sobą województwa lubuskie, zachodniopomorskie i wielkopolskie. Przez park płynie rzeka Drawa, której długość wynosi 185,9 km. Położenie geograficzne parku to 53°43'10"N 16°08'57"E.

MALOWNICZY KRAJOBRAZ

Ponad 80% powierzchni parku zajmują lasy. Od Pojezierza Drawskiego po rzekę Noteć rozciąga się monumentalna Puszcza Drawska. Na terenie parku znajduje się 20 jezior, w tym Jezioro Czarne, którego wody mają trzy nigdy nie mieszające się ze sobą warstwy. Na uwagę zasługuje także Jezioro Ostrowieckie – największy zbiornik parku. Na jego środku znajduje się wyspa, stanowiąca rezerwat czapli siwej. Poza tym w parku występują sarny, bobry, wydry, dziki, jenoty, a nawet wilki. Duża część lasu porastającego teren parku została włączona do Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000. W lesie dominują sosny, ale jest też dużo buków, dębów i sztucznie wprowadzonych na ten teren świerków. Do najrzadszych drzew należą jarząb i cis. Bieg rzeki Drawy rozpoczyna się w jeziorze Krzywe, zaś kończy się niedaleko miasteczka Krzyż Wielkopolski, kiedy jej wody spotykają się z wodami rzeki Noteci. Po drodze Drawa przepływa przez 19 jezior i kilka miast, w tym Złocieniec, Drawsko Pomorskie i Drawno. Dorzecze rzeki Drawy zajmuje powierzchnię 3 296,4 km². Na spływ kajakowy najlepiej wybrać odcinek od miasteczka Czaplunek koło jeziora Drawsko do ujścia rzeki w Krzyżu. Wycieczka kajakowa to świetny sposób na zaobserwowanie z bliska bogatej fauny parku, szczególnie licznych gatunków ptaków.

ATRAKCJE

Spływ kajakowy Drawą to niezapomniane doświadczenie, gdyż jej wartki prąd przypomina rzekę górską. To również najlepszy sposób na odkrywanie piękna krajobrazu Drawskiego i Drawieńskiego Parku Narodowego. Długość trasy można dostosować do swoich możliwości. Oferowane są zarówno jednodniowe wycieczki jak i 8-10 dniowe. W wyznaczonych miejscach wzdłuż rzeki można rozbić namiot i rozpaść ognisko (Czarnolas, Hutniki, Przeborowo). Na terenie parku warto zobaczyć: elektrownię wodną, ruiny zamku w Złocieniu i neogotycki kościół w Rzepowie. Dla mniej doświadczonych kajakarzy, którzy chcą zrelaksować się w pięknych okolicznościach przyrody, świetnie sprawdzi się górny odcinek rzeki w pobliżu wsi Stare Osieczno. Drawa jest tam spokojna i bezpieczna, więc wiele osób zaczyna tam swoją przygodę z kajakarstwem. Na obrzeżach parku – w Tucznie znajduje się piękny zamek – jeden z najlepiej usytuowanych średniowiecznych zamków w Europie. Stara zamkowa fosa wpada do połączonych kanałami jezior, skąd wypłynąć można w rejs po Pojezierzu Drawskim. Będąc w Tucznie, warto odwiedzić Kościół Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny.

SŁOWIŃSKI PARK NARODOWY

LOKALIZACJA

Słowiński Park Narodowy położony jest w województwie pomorskim, na wybrzeżu Bałtyku, pomiędzy nadmorską miejscowością Rowy a Łebą, 115 km na północny zachód od Gdańska. Północną granicę parku stanowi linia brzegowa o długości 32,5 km. Współrzędne geograficzne parku to: 54°42'12"N 17°18'25" E.

MALOWNICZY KRAJOBRAZ

Słowiński Park Narodowy jest jednym z dwóch nadmorskich parków w Polsce. Powstał w 1967 roku i zajmuje obecnie powierzchnię około 32 tys. ha. Celem jego założenia była ochrona systemu nadmorskich jezior, torfowisk, łąk, lasów i, co najważniejsze, wydmy. Wizytówką parku jest bowiem najdłuższy w Europie pas ruchomych wydmy, ciągnący się wzdłuż wąskiej mierzei pomiędzy Morzem Bałtyckim a Jezioro Łebsko. Około połowy powierzchni parku stanowią jeziora i rzeki. Jeziora Łebsko i Gardno (dawne zatoki morskie) są ważnym schronieniem dla ptactwa wodnego. Na tych terenach żyje ponad 270 gatunków ptaków, takich jak żurawie, czaple, rybołowy czy bieliki. Można tu również zaobserwować wiele ptaków, które zatrzymują się w parku podczas migracji. Ponadto w parku występują: foki szare, rzęsorki, mroczaki posrebrzane, morświny, nietoperze i lisy. W 1995 r. Słowiński Park Narodowy został włączony do Światowej Sieci Rezerwatów Biosfery UNESCO.

ATRAKCJE

Ruchome wydmy Słowińskiego Parku Narodowego cieszą się ogromną popularnością wśród turystów z całej Europy. Można tu poczuć się jak na prawdziwej pustyni. Pod wpływem wiatru, wydmy stale przemieszczają się i zmieniają. Warto wdrapać się na najwyższą z nich – wznoszącą się na 30 m n.p.m łączkę. Kolejną atrakcją parku jest Latarnia Morska Czołpino, z której rozpościera się piękny widok na jezioro Łebsko i wybrzeże Morza Bałtyckiego. Na miłośników malowniczych widoków czekają też platformy widokowe, a także najwyższy szczyt parku – Rowokół (115 m). Nietypowe piękno Słowińskiego Parku Narodowego odkrywać można dzięki szlakom pieszym, których łączna długość to ponad 140 kilometrów. Aby odwiedzić wszystkie atrakcje, można wypożyczyć rower, rower elektryczny lub elektryczną hulajnogę. W Smołdzinie znajduje się Muzeum Przyrodnicze Słowińskiego Parku Narodowego, gdzie można dowiedzieć się więcej o jego najciekawszych ekosystemach. Niezwykle ciekawym miejscem jest też skansen w wiosce Kluki, ukazujący historię regionu i życie jego dawnych mieszkańców – Słowińców.

TRASA ROWEROWA PO MAZURACH

LOKALIZACJA

Mazury to obszar o powierzchni około 52 tys. km², leżący na południe od pasa pobraży Morza Bałtyckiego i rozciągający się na odległość 290 km na wschód od dolnej Wisły, aż do granic z Litwą i Białorusią. Leży na terenie województw warmińsko-mazurskiego i podlaskiego.

MALOWNICZY KRAJOBRAZ

Pojezierze Mazurskie to region w północno-wschodniej części Polski, na którego terenie znajdują się ponad dwa tysiące jezior. Płaski teren i piękny krajobraz tego regionu w połączeniu z ciepłym i suchym polskim latem daje doskonałe warunki do jazdy na rowerze. Na rowerzystów czeka tu ponad dwadzieścia oznakowanych tras. Biegną one pośród lasów, wzgórz i tysięcy jezior, a także przez lekko pofałdowany wiejski teren, usiany małymi domkami, farmami, kościołami i zabytkami. Wiele przebiegających

przez ten obszar dróg obsadzonych jest lipami, które latem zakwitają pachnącym kwiatem. W niskiej roślinności lub w płytkiej wodzie dostrzec można bociany. Często budują one gniazda na dachach domów mieszkańców. Na Mazurach znajduje się jeden z najważniejszych polskich zabytków hydrotechniki – Kanał Elbląski, który wpisany został na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Do najpiękniejszych tras turystycznych tego regionu należą: trasa wokół jezior Mamry i Niegocin oraz trasa przez Puszcę Borecką. Podróże po mazurskich jeziorach ułatwiają regularne i niedrogie przeprawy promowe. Na rzekach i kanałach znajduje się wiele kładek pieszych, których duża część ma osobny pas dla rowerzystów. Rower można wypożyczyć w głównych miejscowościach turystycznych, takich jak Ostróda, Elbląg, Węgorzewo, Elk lub Giżycko.

ATRAKCJE

Sposobów na spędzenie urlopu na Pojezierzu Mazurskim nie brakuje. Wielu atrakcji dostarcza ogromna sieć jezior i kanałów, która tworzy idealne warunki do uprawiania sportów wodnych. Rozciąga się od miejscowości Węgorzewo na północy regionu, przez Giżycko i Mikołajki, aż do Rucianego Nidy na południu. To idealne miejsce dla miłośników kajakarstwa, windsurfingu i oczywiście żeglarstwa. Każdego lata na największych jeziorach odbywają się międzynarodowe regaty. Na wycieczkę kajakiem można wybrać się na rzekę Krutynię. Mazury można też odkrywać na rowerze, a nawet konno. Dziewicza przyroda, czyste i świeże powietrze oraz przyjaźni ludzie – wszystko to sprawia, że Pojezierze Mazurskie jest jednym z najlepszych miejsc na wakacyjny wyjazd w tej części Europy.

Warto zwiedzić Zamek Ostródzki i Muzeum Archeologiczne i Historyczne w Elblągu. Po wędrowce turyści mogą zrelaksować się pływając w jeziorze, ciesząc się czystą wodą i pięknym krajobrazem. Mazury znane są jako „krajna tysiąca jezior”. Turystów przyciągają tu niezwykle okoliczności przyrody – malownicze wzgórza porośnięte lasem i bogate we florę i faunę mokradła.

Zapraszamy do udziału w projekcie podmioty branży turystycznej zainteresowane wykorzystaniem naszych koncepcji do stworzenia przy naszej pomocy całkiem nowych propozycji dla swoich klientów.

Fundacja „Instytut Badań nad Demokracją I Przedsiębiorstwem Prywatnym” ul. Trębacka 4; 00-074 Warszawa, tel.: 022 630 96 21, 22 630 98 01-03, e-mail: iped@kig.pl, www.iped.pl